

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง พัฒนาการและปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มเพาะเห็ดฟางในโรงเรียน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษากรณี ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงตำบลมาบโป่ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพัฒนาการและปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มเพาะเห็ดฟางในโรงเรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยพื้นที่ในการศึกษา คือ กลุ่มเพาะเห็ดฟางในโรงเรียนตำบลมาบโป่ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sample) ครั้วเริ่มต้นแบบจำนวน 5 ครั้วเรือน และใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ และแนวการสังเกตเป็นเครื่องมือในการศึกษา มีการสัมภาษณ์สมาชิกจาก 5 ครั้วเรือนต้นแบบของกลุ่ม รวมทั้งสัมภาษณ์นักส่งเสริมวิชาการเกษตร (เกษตรตำบล) และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของกลุ่มเพาะเห็ดฟางในโรงเรียน แบ่งออกได้เป็น 4 ช่วง ซึ่งแต่ละช่วงจะแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันนำมาสู่ความสำเร็จของกลุ่มในปัจจุบัน กล่าวคือ ช่วงที่ 1 (พ.ศ.2539-2541) จะเริ่มต้นมาจากการที่เกษตรกรเริ่มศึกษาและทดลองเพาะเห็ดฟางเป็นอาชีพเสริมจากการรับจ้างและทำนา ด้วยเหตุที่ไม่ประสบความสำเร็จจากการประกอบอาชีพหลัก และได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรหันมาเพาะเห็ดฟางจึงได้แก่ ความต้องการให้ครอบครัวอยู่รอดและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ต่อมาในช่วงที่ 2 (พ.ศ.2542-2544) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท ส่งเสริมความรู้และเงินทุน สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจัง รวมทั้งได้เป็นจุดสาธิตทางการเกษตรภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงประจำตำบล ทำให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่เป็นพัฒนาการไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มในช่วงนี้ ได้แก่การได้รับความรู้และการสนับสนุนจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและผู้นำท้องถิ่นนั่นเอง

ต่อมาในช่วงที่ 3 (พ.ศ.2545-2547) เป็นช่วงที่ตลาดมีปริมาณความต้องการผลผลิตเพิ่มมากขึ้น สืบเนื่องจากการที่กลุ่มเป็นจุดสาธิตของศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงประจำตำบล จึงทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จัก ทำให้เกิดการพัฒนาเป็นกลุ่มเพื่อการค้าโดยใช้ชื่อว่า กลุ่มส่งเสริมการเพาะเห็ดฟางในโรงเรียนเพื่อการค้า เป็นการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มในด้านการตลาด เพิ่มอำนาจต่อรองให้มากยิ่งขึ้น และลดบทบาทของพ่อค้าคนกลาง ทำให้สมาชิกมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ และสุดท้ายในช่วงที่ 4 (พ.ศ.2548-2550) กลุ่มเพาะเห็ดฟางพัฒนาจนเข้มแข็ง ความเป็นอยู่ของสมาชิกมีความมั่นคงมากขึ้น มีการขยายโรงเรียนออกไปอีกมาก จนบางครั้วเรือนหันมาเพาะเห็ดฟางเป็นอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว และด้วยความโดดเด่นของกลุ่มเพาะเห็ดฟางในโรงเรียนนี้ จึงส่งผลให้ศูนย์เรียนรู้

การเกษตรพอเพียงตำบลมาบโป่งได้รับการยกย่องให้เป็นศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตรดีเด่นของจังหวัดชลบุรี และได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ในการประกวดศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตรดีเด่นในระดับกลุ่ม 9 จังหวัด ด้วย

กลุ่มเพาะเห็ดฟางในโรงเรือน ของศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงตำบลมาบโป่งนี้มีความพยายามในการหาหนทางที่จะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทั้งการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวันตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัย กระบวนการกลุ่ม เป็นสิ่งสำคัญในงานพัฒนา จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การเป็นกลุ่มไม่ได้หมายความว่าต้องทำงานร่วมกันในทุก ๆ กิจกรรม เพราะนั่นไม่อาจทำให้กลุ่มเข้มแข็งได้ การทำงานเป็นกลุ่มควรเป็นกิจกรรมที่ปัจเจกบุคคล หรือเกษตรกรเพียงครัวเรือนเดียวไม่อาจดำเนินการได้เองโดยลำพัง ซึ่งครัวเรือนต้นแบบทั้ง 5 ได้สะท้อนให้เห็นองค์ความรู้สำคัญนี้ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ครัวเรือนต้นแบบทั้ง 5 ยังได้แสดงให้เห็นถึง การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจในความพอประมาณ พัฒนาต่อยอดมาสู่การเป็นวิถีชีวิตที่มีเหตุผลคือ มีสติ รอบคอบ ระวังตัว และมีความรู้จริง พร้อมทั้งมีคุณธรรมที่ดีงาม เช่น ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวเนื่องสอดคล้องสัมพันธ์กันตามวิถีชีวิตแบบพอเพียง อันจะนำมาสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้ในภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

Abstract

The current study titled, “The Development and Achievement Factors of Indoor Mushroom Cultivation according to Sufficient Economy: A Case Study of The Sufficient Agricultural Learning Center of Marb Pong Sub-district, Panthong District, Chonburi Province”, aims to study the development and achievement factors of indoor mushroom cultivation according to sufficient economy. The study employed the qualitative research method. A sample group was selected by the purposive sampling method from the 5 model households from the indoor mushroom cultivation group in Marb Pong Sub-district, Panthong District, Chonburi Province. A questionnaire and methods of observation were engaged to interview the 5 model households, the Agricultural Extension Academic (Kaset Tambon), and regional leaders.

The result shows that the development of the indoor mushroom cultivation group was categorized into 4 periods; each period displays the development and other factors in the achievements of this present group. Period 1 (1996-1998): During this period agriculturists initially studied and experimented to cultivate mushrooms as an extra works aside from the major one and crops they were already farming. Due to a failure of major works and the economic downturn the core factors influencing agriculturists to plant mushrooms were the needs of their family and a desire to increase the quality of life. Period 2 (1999-2001) agricultural extension academics and regional leaders participated in providing knowledge and funding in support of agriculturists to form a vocational training center and demonstration base through the sufficient agricultural learning center of Marb Pong Sub-district. These aforementioned activities were the main factors leading to group achievement during this period; this was to gain acquaintance of, and support from the agricultural extension academics and regional leaders.

Period 3 (2002-2004): this period had a high demand for mushroom products because the center was the demonstration base for the sufficient agricultural learning center of Marb Pong Sub-district. This center became well known and it was named the “the Promotion Center of Indoor Mushroom Cultivation for Commercial Use”. This center empowered strength in marketing, increased negotiation power, reduced middle merchant’s roles and increased the

income per annum to its members. Period 4 (2005-2007): the center was strengthened and the members' lives became more stable. The center was widely expanded so that some households only planted indoor mushrooms as a major occupation. As the distinction of indoor mushroom cultivation grew it led to the sufficient agricultural learning center of Marb Pong Sub-district to be honored as the outstanding agricultural leaning center of Chonburi Province, the center also received the second best award among group 9 competition.

The indoor mushroom center of the sufficient agricultural learning center of Marb Pong Sub-district tried to adjust the way of life, careers and living style of its members on the sufficient economy by relying on a group work strategy as the key to development of its center. The results indicate that the group work strategy neither worked in all aspects of the activities nor strengthened the center. The group work should operate not only in single households. All 5 model households clearly reflected the key learning process, and also displayed the way of living on the sufficient economy concept. In addition, those households expressed their understanding towards the sufficient economy concept and implemented reasonable ways of living; it was also found that consciousness, prudence, cautiousness and wisdom are all forms of actual knowledge. These factors went together with the moral principle of kindness, and patronization which were in accordance with the sufficient economic living and enabled the members to be self dependent in the current economic and social situation.